קו: השוחט והמעלה פרק שלשה עשר זבחים

תורה אור

1. וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תָבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבַּן לַיהוָה לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ:
ויקרא יז, ד
2. הַשְּׁמֶר לְךָ פֶּן תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה:
דברים יב, יג
3. לְמַעַן אֲשֶׁר יְבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זְבָחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְהֱבִיאֵם לַיהוָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה אֹתָם: ויקרא יז, ה
4. וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לִשְׂעִירִים אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם לְדֹרֹתָם:
ויקרא יז, ז

מוסף רש"י

שהרי עונשן אמור. סגולה לך הענין את עונשן שהן נכרתים: מבאן ואילך. הלאו ולא חמור עוד: בשעת היתר. קדש שהוקם המקום, והיכר הכתוב שאם"ם אינו מוקדשין לשם הקרבת במה, לא יקריבום עוד בכמה לגבוה שנאמר לא תעשה כל הנעשים קודם לכן שהתיר בבמה לגבוה בשעת איסור הבמות מאוה על פני השדה לעבודת כוכבים (שיר ג.) פסח ומילה מצות עשה. פסח דכתיב (דברים טו) הזבח פסח, ומילה (ויקרא יב) ויביום השמיני יומל, וכתיב כתיב כתו (בריתות ב:). אע"פ שיש כהן כרת האומל ואין כהן לאו אלא מצות עשה הן, אין מכאיבין על שנגמן מעטה, שאין הטעלת בשר אלא אלא על לאו דכרת, כדכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה וגו' (שרובין צו.): אין מזהירין מן הדין. אף על פי שאדם דן לא ומומר מעצמו אינה מזהיר אלא (פסחים כד.):

מסורת הש"ס

א) סוכה מ: ר"ש"ג. ב) עירובין לו. כריתות כ., ג) סנהדרין נד. ר"ש"ג מכות יח:, ד) עי' ירושל' יבמות פי"א ה"א, ה) מכות יד., ו) פסחים סו., ז) [וע"ע תו' יומא קיד: ד"ה משום, תוס' קב. ד"ה שקן].

הגהות הב"ח

(א) נמ' אלא אמר אביי ק"ו. נ"ב כ"ל ומ"ש וכן פיהמ' כילקוט דמ"ז תקפ"ח (ומפיני כילקוט שם פיהמ' ר' אלעזר) וכן מבואר בתוס' ד"ה תוהרה וכן מבואר בתוס' ד"ה מגמו: (ב) ר"ש ד"ה מכאן וכו' לפי' הס"ד ומ"ש מה"ר אליעזר הקריב על פני השדה: (ג) שם ד"ה אפי' למ"ד מי' לדרשא אחריתא ושונה וכו' דילפינן מינים בת אביו ובת אמו אמו אין מזהירין:

שינויי נוסחאות

א) אזהרה מניין ת"ל השמר וכו' (ובמ"ר וכו' בתוס'): ב) ואילך הוא מדבר בזבחים (בתוס'): ג) ל"ל שהרי נאמר (ש"מ) וכו' בריב בתו"): ד) מצות לא תעשה ל"ל (ש"מ ובתו"): ה"ה כרש"י (ובצ' קודמים הקנסיהו שלא סתינן): ה) ל"ל לאביי (ש"מ ובתו"): ועי' לקמ"ם לות ב יבהגה"ר מכר ובקרא"ם פרל"ה ק"ו): ו) תוכת נמי נמחק (ש"מ): ז) ג"ל ואי משרצים טמאים שכן מטמאין בכעדשה (ולאח לות ח) אי משרצים טהורים שכן מכיאורן במשהו אי מערלה וכלאי הכרם שכן איסורי הנאה אי משבעיות שהן תופסה את דמיה אי מתרומה שכן לא הותרה מכללה אי מכולהו שכן לא הותרו מכללן תאמר בחלב שהותר מכללו אלא אמר רבא (ב"ב): ח) כר"ל אתמ' בבעדשה. ועי' תוס' מולין קב ע"ח ד"ה שכן וכו' דמה לאתמ' הכא מה לשרצים טמאים שמטמאין בכל שהוא. לא נרסה לה ופופרים שבאו משום דמתר הכי קאמר מה לשרצים טהורים שאינורן במשהו ע"ש. ומעתה בהכרח דמה דאתמ' בקרבים"ד ד"ה מקרבים וכו' וכן בד"ה במשהו וכו', לאו רש"י כתבי אלא תלמיד אחד פי' כן ע"פ הגי' שבאנו הקופרים. ותדע דכך הוא, דאם מפי רש"י יעלו הדברים תמיה טיבא בס"ם ד"ה במשהו כו' אבל חלב בכזית, הלא ידענא דחלב אינו מטמא כלל וטהיר לגמרי מתמוה הכא דקאמר מה לגבוה שכן מטמא כלומר אבל חלב אינו מטמא, וכן נתבאר להרא"ש בפסחים פב ע"ח הגר"ר. ועי' בסג' דברי נתמיד שהעיר על דברי הגמ"ר אלו דמ"ש על פירש"י בד"ה מקרבים, תמוה ביותר דהא כתוס' שם לא מתקו דק תיבת בכל שהוא. וכן מ"ש רש"י בד"ה במשהו דאבל חלב בכזית, אבל לגמרי מתמוה הכא לאמלה. וכ' עוד דאולי אי אבל חלב כו' ל"ל בקרבים שכן: ט) מתרומה מה לתרומה שכן לא הותרה מכללה מכולהו מה לבולהו שכן ל"ל (ש"מ בתו"). ולאח טוס' כ"ל בלות ז: ן) תוכת ומולה לתת בכתבי (ולאח כ"ל) ולאח דק"ם לות ח, ולאח לות שלחו"ר: יא) בספח שיש לו ל"ל (ש"מ). ל"ה בספח ומולה שיש לתן תקנה (בריש. ועי' ל"ק בסס תוס' מכות דכמילה נמי מיכא תקנה: יב) כילקוט פ' אחרי דמו תקפ"ח (אמרו אלא אמר ר' יוחנן אמרא (הגר"ר ובריה בבריה) ועי' טר"ק. ל"ל אלא בדר"ר דאמר ר' יוחנן (ר"ש ושי"מ): יג) תולי היה גירס"ר בכמ"ר על פני השדה כל הזובח בבמה בכזיב בשדה. ועי' הגי' הכ"ח לות כ: יד) כתה"ר שלא לשמים: טו) דיו מוהרין כ"ל (ש"מ): טו) דאמרן הס"ד ואמ"כ מה"ד מקום שענש כו' כ"ל (ותיבת כאן נמחק) (ש"מ): יח) עי' לעיל לות מ: יח) נמ"ל אבל חלב (עפ"י באה"מ): יט) אי קשיא לי בהא דאיתינן אזהרה כ"ל (ש"מ. וכעי"ז בכתה"ר): כ) ל"ל שכנתן (כתה"ר ודיו): כא) להאי ערות אחותו כ"ל (באה"מ): כב) ל"ל לא (כתה"ר ודיו): כג) ל"ל כמי שפופורות (ש"מ): כד) לכדרכה כלומר מכובדין כו' מנ"ל (באה"מ): כה) לאזהרה אמתשב מעבודה לעבודה דמהתחתוראה כו' כ"ל (ציץ והגר"א הגר): כו) לכם דהיינו שמנה שרצים אבל שרצים טהורים אי איסורן באכילה אלא בכזיב ר"ל דבל כו' כ"ל (ר"ש).

מאיכה יעבדו נפקא לנו מתם לשנה כדרכה ואפילו לשנה כדרכה כלל שעובדין לותה בזמין כגון פעור ומרקולים ואתם כדרכה ושנה כדרכה פי' כדרכה בעבודת כוכב אלא שאין דרכה בהשתמוחה ואם תאמר מנלן הכא זובח בבמה למרקולים אימא מי אתא קרא למכובדים שאין דרכן בזביחה אבל למנוחין כגון פעור ומרקולים לא ר"ל דגלי ליה בהשתמוחה דמכובדים ומנוחין שוין הוא הדין בזביחה ור"ת מפרש דתרי קראי בזביחה כתיבי האי קרא דהכא ולא זבחו ועוד כתיב זובח לאלהים יחרם דדרשינן בפ' אלו הן מיתות (סנהדרין דף פא.) דילמא זביחה נלמד על הכלל לחייב בכל עבודת פנים אפילו בשנה כדרכה וקשה לפי' דמהאי קרא לא שמעינן אלא אזהרה אבל עונש במנוחין מנא לן ועוד תרוייהו למכובדין לריבי חד לעונש וחד לאזהרה ועוד דלא ה"ל לאיתויי איכה יעבדו אלא הוה ליה למימר אם אינו ענין לכדרכה בר' של מכובדין דכתיב זובח לאלהים יחרם תנהו ענין לשנה כדרכה כלומר מנוחין אלא כמו שפירשנו נראה דרבי אלעזר אבל שנה כדרכה אתא לאשמועי דחייב אלא דנקט מרקולים לרבותא והשתמוחה נפקא לן דאין מילוק בין מכובדין למנוחין כדפרי' דף סד:) ג' כריתות בעבודת כוכבים לתה אחת לכדרכה ואחת לשנה כדרכה ואחת לעולה ולא מיבעיא לן קרא אחריבא חד למכובדין וחד למנוחין וק"ק הא דפרין כפ' ד' מיתות אימא יאתה השתמוחה נלמד על הכלל כולו ודקאמרת זובח לאלהים לא לגופיה דמתסבין מעבודה לעבודה וממתה עליה הש"ם אלא הא דקאמר רבי אלעזר מנין לזובח בבמה למרקולים כו' מהשתמוחה נפקא מאי קושיא דילמא איצטריך לאזהרה במתשב מעבודה לעבודה הכא לעונש דזובח לאלהים יחרם וי"ל דאם אימא דהשתמוחה נלמד על הכלל א"כ לא תעבדם דאוקמינן (סנהדרין דף פ:) למנפף ומנסך הוה מייתר לן לאזהרה אזביחה בר' דמהשתמוחה הוה יליפין אפילו חיוב מיתה במנפף ומנסך:

אזהרה מניין ת"ל השמר לך פן תעלה עולותיך. הא דמייתי אזביחה אזהרה דהעלאה אמסקנא אמיך דילפי' הכאה הכאה או שם שם אבל לאחיי דבסמוך קשה דק"ו הו"ל לאתויי: **מקום** שענש אינו דין שהוהיר. ולא שייך למימר פסח ומילה יוכיחו דליכא למיפרך שכן קוס עשה:

מה לשרצים טהורים שכן אסורין במשהו. פי' בקונטרס דתניא במסכת מעילה בפרק קדשי מזבח (דף עח:) ולא תשקו את נפשותיכם בבהמה וכעוף וגו' פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר כשיעור טומאתן של שרצים טמאים שיעור אכילתן של כל השרצים הם כולהו כיל להו בהאי קרא וכבל אשר תרמוס וגו' ושיעור טומאתן נפקא לן בהכל חייבין (חגיגה דף יח:) שכן מומט מחילת בריאתו בכעבדשה עד כאן לשון הקונטרס ואגב חורפיה לא עיין בה ובהדיא מסיק התם דוקא בשרצים טמאים ולא בטהורים דאמרינן במובדלין דיבר הכתוב דכתיב בסיפיה דקרא אשר הבדלתי לכם (בו) לטמא ול"ל דכל שהוא בהכא בבריה קמיירי דבכל שהוא מיחייב משום בריה כדאמרינן בפ"ק דחגיגה (דף י.) ובפ' כהן גדול ונזיר (נזיר דף נב.) וכמכות (דף יח.) וכפ' גיד הנשה (חולין דף נו.)[1]: **מכוללהו** שכן לא הותר מבללן. תימה גילף בכוללהו כדת בק"ו מחלב שהותר מכללו: **תיתי** בק"ו ממותיר. הא דנקטו מותיר טפי מגזל וגניבה וכמה לאוין שבתורה משום דמותיר לא עביד מעשה דומיא דפסח ומילה ומש"ה לא נקט נמי הנך דלעיל דליכא למיפרך שכן יש בהן מעשה:

שהרי עונשן אמור [1]ואל פתח אהל מועד אזהרה [א] דכתיב [2]השמר לך פן תעלה עולותיך מכאן ואילך [ב] בזבחים שהקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות שנא' [ג] [3]למען אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם אשר הם זובחים זבחים שהתרתי לך כבר [3]על פני השדה לומר לך הזובח בשעת איסור הבמות מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב על פני השדה [3]והביאום לה' זו מצות עשה לא [ד] תעשה מניין ת"ל [4]ולא יזבחו עוד יכול יהא ענוש כרת ת"ל [4]חוקת עולם תהיה זאת להם לדורותם זאת להם ולא אחרת להם אלא אמר [ה] (ר' אבין) ק"ו ומה במקום שלא ענש הזהיר מקום שענש אינו דין שהזהיר א"ל רבינא לרב אשי [ו] א"כ לא יאמר לאו בחלב ותיתי ק"ו מנבילה מה נבילה שלא ענש הזהיר חלב שענש אינו דין שהזהיר אתא לקמיה דרבא א"ל מנבלה נמי [ז] לא אתיא דאיכא למיפרך מה לנבלה שכן מטמא משרצים [ח] טמאין מה לשרצים טמאין שמטמאין במשהו [ח] משרצים טהורים מה לשרצים טהורים שאיסורן במשהו מערלה וכלאי הכרם מה לערלה וכלאי הכרם שכן אסורין בהנאה משבעיות [ט]מה לשבעיות שכן תופסת דמיה מתרומה [ט] שכן לא הותר מכללה מכולהו נמי שכן לא הותרו מכללן אמר רבא אי קשיא לי הא קשיא לי הא דתנן [י]פסח ומילה מצות עשה תיתי בק"ו ממותיר מה מותיר שלא ענש הזהיר פסח ומילה [י] שענש אינו דין שהזהיר אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי ממותיר לא אתיא דאיכא למיפרך מה למותיר שכן אין לו תקנה תאמר פסח [יא] יש לו תקנה וכי מזהירין מן הדין אפילו למ"ד [יב]עונשין מן הדין [יב]אין מזהירין מן הדין אלא [יג] כדרבי יוחנן דאמר אתיא הבאה הבאה מה להלן לא ענש אא"כ הזהיר אף כאן לא ענש אא"כ הזהיר שהרי עונשן אמור. כלומר דמסתמא בהו משתעי קרא לאסור והרי עונשן אמור כאן: **מכאן ואילך כו' שנאמר למען אשר יביאו וגו'.** דמלכתיב אשר הם זובחים משמע שהיו עומדים לישחט בבמה ומכאן ואילך והביאום לה' [יג]: **כזובח** [יד] **בשדה.** שלא [טו] לשם שמים: **מצות לא תעשה.** כהיך דהוקדשו בשעת היתר מניין: **ת"ל ולא יזבחו עוד.** משמע מעכשיו אסורין ועד עכשיו מותרין [טו]: **ואם להם.** עונש עשה ולא תעשה: **ולא אחרים להם.** כרת: **מקום שלא ענש.** כגון בקדשים שהקדישן בשעת היתר: **הזהיר.** כדאמרן [טו] כאן: **שענש.** כשהוקדשו בשעת איסור: **אינו דין שהזהיר.** ולקמן פריך ומי מזהירין מן הדין: **משרלים.** וא"ת תיתי מזהרה בחלב בק"ו מטרלים טמאין כגון שמונה שרלים: **כמשהו.** טומאתן בכעדשה אבל חלב בכזית [יז]: **משרלים טהוריה.** שאין מטמאין כגון נפרדע ומלכה: **שכן אסורין כמשהו.** לאכילה בכעדשה כדתניא במעילה בגמרא בפרק קדשי מזבח (דף עח:): ולא תשקו את נפשותיכם בבהמה וכעוף וגו' (ויקרא כ) פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה לומר לך כשיעור טומאתן של שרלים טמאים שיעור אכילתן של כל השרלים הם כולהו כיל להו בהאי קרא וכבל אשר תרמוס וגו' ושיעור טומאתן נפקא לן בהכל חייבין (חגיגה דף יח:) שכן מומט מחילת בריאתו בכעבדשה עד כאן לשון הקונטרס ואגב חורפיה לא עיין בה ובהדיא מסיק התם דוקא בשרלים טמאים ולא בטהורים דאמרינן במובדלין דיבר הכתוב דכתיב בסיפיה דקרא אשר הבדלתי לכם [יז] לטמא ול"ל דכל שהוא בהכא בבריה קמיירי דבכל שהוא מיחייב משום בריה כדאמרינן בפ"ק דחגיגה (דף י.) וכמכות (דף יח.) וכפ' גיד הנשה (חולין דף נו.)[1]: **מכוללהו** שכן לא הותר מבללן. תימה גילף בכוללהו כדת בק"ו מחלב שהותר מכללו: **תיתי** בק"ו ממותיר. הא דנקטו מותיר טפי מגזל וגניבה וכמה לאוין שבתורה משום דמותיר לא עביד מעשה דומיא דפסח ומילה ומש"ה לא נקט נמי הנך דלעיל דליכא למיפרך שכן יש בהן מעשה:

ה"ג

אי קשיא [טז] כתה"ר שלא לשמים: [יח] דאמרן הס"ד ואמ"כ מה"ד מקום שענש כו' כ"ל (ותיבת כאן נמחק) (ש"מ): [יח] עי' לעיל לות מ: [יח] נמ"ל אבל חלב (עפ"י באה"מ): [יט] אי קשיא לי בהא דאיתינן אזהרה כ"ל (ש"מ. וכעי"ז בכתה"ר): [כ] ל"ל שכנתן (כתה"ר ודיו): [כא] להאי ערות אחותו כ"ל (באה"מ): [כב] ל"ל לא (כתה"ר ודיו): [כג] ל"ל כמי שפופורות (ש"מ): [כד] לכדרכה כלומר מכובדין כו' מנ"ל (באה"מ): [כה] לאזהרה אמתשב מעבודה לעבודה דמהתחתוראה כו' כ"ל (ציץ והגר"א הגר): [כו] לכם דהיינו שמנה שרצים אבל שרצים טהורים אי איסורן באכילה אלא בכזיב ר"ל דבל כו' כ"ל (ר"ש).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com